๑๒. สตฺตสติกกฺขนฺธกํ

๑. ปฐมภาณวาโร

๔๔๖. เตนโข ปน สมเยน วสฺสสตปรินิพฺพุเต ภควติ เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู เวสาลิยํ ทส วตฺถูนิ ทีเปนฺติ – กปฺปติ สิงฺคิโลณกปฺโป, กปฺปติ ทฺวงฺคุลกปฺโป, กปฺปติ คามนฺตรกปฺโป, กปฺปติ อาวาสกปฺโป, กปฺปติ อนุมติกปฺโป, กปฺปติ อาจิณฺณกปฺโป, กปฺปติ อมถิตกปฺโป, กปฺปติ ชโฬคิํ ปาตุํ, กปฺปติ อทสกํ นิสีทนํ, กปฺปติ ชาตรูปรชตนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต วชฺชีสุ จาริกํ จรมาโน เยน เวสาลี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู ตทหุโปสเถ กํสปาติํ [กํสจาฏิํ (สฺยา.)]อุทเกน ปูเรตฺวา มชฺเฌ ภิกฺขุสงฺฆสฺส ฐเปตฺวา อาคตาคเต เวสาลิเก อุปาสเก เอวํ วทนฺติ – ‘‘เทถาวุโส, สงฺฆสฺส กหาปณมฺปิ อฑฺฒมฺปิ ปาทมฺปิ มาสกรูปมฺปิฯ ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ปริกฺขาเรน กรณีย’’นฺติฯ เอวํ วุตฺเต อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต เวสาลิเก อุปาสเก เอตทโวจ – ‘‘มาวุโส, อทตฺถ สงฺฆสฺส กหาปณมฺปิ อฑฺฒมฺปิ ปาทมฺปิ มาสกรูปมฺปิฯ นกปฺปติ สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ ชาตรูปรชตํ; น สาทิยนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; น ปฏิคฺคณฺหนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; นิกฺขิตฺตมณิสุวณฺณา สมณา สกฺยปุตฺติยา อเปตชาตรูปรชตา’’ติฯ เอวมฺปิ โข เวสาลิกา อุปาสกา อายสฺมตา ยเสน กากณฺฑกปุตฺเตน วุจฺจมานา อทํสุเยว สงฺฆสฺส กหาปณมฺปิ อฑฺฒมฺปิ ปาทมฺปิ มาสกรูปมฺปิฯ

อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ตํ หิรญฺญํ ภิกฺขเคฺคน [ภิกฺขุเคฺคน (สฺยา.)] ปฏิวีสํ [ปฏิวิํสํ (สี.), ปฏิวิสํ (สฺยา.)] ฐเปตฺวา ภาเชสุํฯ อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ยสํ กากณฺฑกปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ‘‘เอโส เต, อาวุโส ยส, หิรญฺญสฺส ปฏิวีโส’’ติฯ ‘‘นตฺถิ, เม อาวุโส, หิรญฺญสฺส ปฏิวีโส, นาหํ หิรญฺญํ สาทิยามี’’ติฯ อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู – ‘‘อยํ อาวุโส ยโส กากณฺฑกปุตฺโต อุปาสเก สเทฺธ ปสเนฺน อโกฺกสติ, ปริภาสติ, อปฺปสาทํ กโรติ; หนฺทสฺส มยํ ปฏิสารณียกมฺมํ กโรมา’’ติ เตฯ ตสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ อกํสุฯ อถ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุตฺโต เวสาลิเก วชฺชิปุตฺตเก ภิกฺขู เอตทโวจ – ‘‘ภควตา, อาวุโส, ปญฺญตฺตํ – ‘ปฏิสารณียกมฺมกตสฺส ภิกฺขุโน อนุทูโต ทาตโพฺพ’ติฯ เทถ เม, อาวุโส, อนุทูตํ ภิกฺขุ’’นฺติฯ

อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู เอกํ ภิกฺขุํ สมฺมนฺนิตฺวา อายสฺมโต ยสสฺส กากณฺฑกปุตฺตสฺส อนุทูตํ อทํสุฯ อถ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุโตฺตอนุทูเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เวสาลิํ ปวิสิตฺวา เวสาลิเก อุปาสเก เอตทโวจ – ‘‘อหํ กิรายสฺมเนฺต อุปาสเก สเทฺธ ปสเนฺน อโกฺกสามิ, ปริภาสามิ, อปฺปสาทํ กโรมิ; โยหํ อธมฺมํ อธโมฺมติ วทามิ, ธมฺมํ ธโมฺมติ วทามิ, อวินยํ อวินโยติ วทามิ, วินยํ วินโยติ วทามิฯ

๔๔๗. ‘‘เอกมิทํ, อาวุโส, สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ ตตฺร โข, อาวุโส, ภควา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – [อ. นิ. ๔.๕๐]‘จตฺตาโรเม, ภิกฺขเว, จนฺทิมสูริยานํ อุ

ปกฺกิเลสา, เยหิ อุปกฺกิเลเสหิ อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสูริยา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ กตเม จตฺตาโร? อพฺภํ, ภิกฺขเว, จนฺทิมสูริยานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสูริยา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ น วิโรจนฺติฯ มหิกา, ภิกฺขเว, จนฺทิมสูริยานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสูริยา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติ, ธูมรโช, ภิกฺขเว, จนฺทิมสูริยานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสูริยา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ ราหุ, ภิกฺขเว, อสุรินฺโท จนฺทิมสูริยานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสูริยา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, จตฺตาโร จนฺทิมสูริยานํ อุปกฺกิเลสา, เยหิ อุปกฺกิเลเสหิ อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสูริยา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ เอวเมว โข, ภิกฺขเว, จตฺตาโรเม สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิเลสา, เยหิ อุปกฺกิเลเสหิ อุปกฺกิลิฏฺฐา เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ กตเม จตฺตาโร? สนฺติ, ภิกฺขเว, เอเก สมณพฺราหฺมณาสุรํ ปิวนฺติ, เมรยํ ปิวนฺติ, สุราเมรยปานา อปฺปฏิวิรตา – อยํ, ภิกฺขเว, ปฐโม สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, เอเก สมณพฺราหฺมณา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺติ, เมถุนธมฺมา อปฺปฏิวิรตา – อยํ, ภิกฺขเว, ทุติโย สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, เอเก สมณพฺราหฺมณา ชาตรูปรชตํ สาทิยนฺติ, ชาตรูปรชตปฺปฏิคฺคหณา อปฺปฏิวิรตา – อยํ, ภิกฺขเว, ตติโย สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, เอเก สมณพฺราหฺมณา มิจฺฉาชีเวน ชีวิตํ กเปฺปนฺติ; มิจฺฉาชีวา อปฺปฏิวิรตา – อยํ, ภิกฺขเว, จตุโตฺถ สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิเลโส, เยน อุปกฺกิเลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, จตฺตาโร สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิเลสา, เยหิ อุปกฺกิเลเสหิ อุปกฺกิลิฏฺฐา เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปนฺติ, น ภาสนฺติ , น วิโรจนฺติ'ฯ ''อิทมโวจาวุโส, ภควาฯ อิทํ วตฺวาน สุคโต อถาปรํ เอตทโวจ สตฺถา –

''ราคโทสปริกฺกิลิฏฺฐา, เอเก สมณพฺราหฺมณา;
อวิชฺชานิวุฏา [อวิชฺชานีวุตา (สฺยา.)]โปสา, ปิยรูปาภินนฺทิโนฯ

''สุรํ ปิวนฺติ เมรยํ, ปฏิเสวนฺติ เมถุนํ;
รชตํ ชาตรูปญฺจ, สาทิยนฺติ อวิทฺทสูฯ

''มิจฺฉาชีเวน ชีวนฺติ, เอเก สมณพฺราหฺมณา;
เอเต อุปกฺกิเลสา วุตฺตา, พุทฺธนาทิจฺจพนฺธุนาฯ

''เยหิ อุปกฺกิเลเสหิ อุปกฺกิลิฏฺฐา, เอเก สมณพฺราหฺมณา;
น ตปนฺติ น ภาสนฺติ, อสุทฺธา สรชา มคาฯ

''อนฺธกาเรน โอนทฺธา, ตณฺหาทาสา สเนตฺติกา;
วเฑฺฒนฺติ กฏสิํ โฆรํ, อาทิยนฺติ ปุนพฺภวนฺติฯ

‘‘เอวํวาที กิราหํ อายสฺมเนฺต อุปาสเก สเทฺธ ปสเนฺน อโกฺกสามิ, ปริภาสามิ, อปฺปสาทํ กโรมิ; โยหํ อธมฺมํ อธโมฺมติ วทามิ, ธมฺมํ ธโมฺมติ วทามิ, อวินยํ อวินโยติ วทามิ, วินยํ วินโยติ วทามิฯ

๔๔๘. [สํ. นิ. ๔.๓๖๒ อิทํ วตฺถุ อาคตํ] ‘‘เอกมิทํ, อาวุโส, สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ราชเนฺตปุเร ราชปริสายํ สนฺนิสินฺนานํ สนฺนิปติตานํ อยมนฺตรกถา อุทปาทิ – ‘กปฺปติ สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ ชาตรูปรชตํ; สาทิยนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; ปฎิคฺคณฺหนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชต’นฺติฯ เตน โข ปนาวุโส สมเยน, มณิจูฬโก คามณี ตสฺสํ ปริสายํ นิสิโนฺน โหติฯ อถ โข, อาวุโส, มณิจูฬโก คามณี ตํ ปริสํ เอตทโวจ – ‘มา อยฺยา เอวํ อวจุตฺถฯ น กปฺปติ สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ ชาตรูปรชตํ; น สาทิยนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; น ปฎิคฺคณฺหนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; นิกฺขิตฺตมณิสุวณฺณา สมณา สกฺยปุตฺติยา อเปตชาตรูปรชตา’ติฯ อสกฺขิ โข, อาวุโส, มณิจูฬโก คามณี ตํ ปริสํ สญฺญาเปตุํฯ

‘‘อถ โข, อาวุโส, มณิจูฬโก คามณี ตํ ปริสํ สญฺญาเปตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข, อาวุโส, มณิจูฬโก คามณี ภควนฺตํ เอตทโวจ – ‘อิธ, ภเนฺต, ราชเนฺตปุเร ราชปริสายํ สนฺนิสินฺนานํ สนฺนิปติตานํ อยมนฺตรกถา อุทปาทิ – กปฺปติ สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ ชาตรูปรชตํ; สาทิยนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; ปฎิคฺคณฺหนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตนฺติฯ เอวํ วุเตฺต อหํ ภเนฺต, ตํ ปริสํ เอตทโวจํ – มา อยฺยา เอวํ อวจุตฺถฯ น กปฺปติ สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ ชาตรูปรชตํ; น สาทิยนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ ; น ปฎิคฺคณฺหนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; นิกฺขิตฺตมณิสุวณฺณา สมณา สกฺยปุตฺติยา อเปตชาตรูปรชตาติฯ อสกฺขิํ โข อหํ, ภเนฺต, ตํ ปริสํ สญฺญาเปตุํฯ กจฺจาหํ, ภเนฺต, เอวํ พฺยากรมาโน วุตฺตวาที เจว ภควโต โหมิ, น จ ภควนฺตํ อภูเตน อพฺภาจิกฺขามิ, ธมฺมสฺส จานุธมฺมํ พฺยากโรมิ, น จ โกจิ สหธมฺมิโก วาทานุวาโท คารยฺหํ ฐานํ อาคจฺฉตี’ติ? ‘ตคฺฆ ตฺวํ, คามณิ, เอวํ พฺยากรมาโน วุตฺตวาที เจว เม โหสิ; น จ มํ อภูเตน อพฺภาจิกฺขสิ [ปารา. ๕๘๒], ธมฺมสฺส จานุธมฺมํ พฺยากโรสิ, น จ โกจิ สหธมฺมิโก วาทานุวาโท คารยฺหํ ฐานํ อาคจฺฉติฯ น หิ, คามณิ, กปฺปติ สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ ชาตรูปรชตํ; น สาทิยนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; น ปฎิคฺคณฺหนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชาตรูปรชตํ; นิกฺขิตฺตมณิสุวณฺณา สมณา สกฺยปุตฺติยา อเปตชาตรูปรชตาฯ ยสฺส โข, คามณิ, ชาตรูปรชตํ กปฺปติ, ปญฺจปิ ตสฺส กามคุณา กปฺปนฺติฯ ยสฺส ปญฺจ กามคุณา กปฺปนฺติ เอกํเสเนตํ, คามณิ, ธาเรยฺยาสิ – อสฺสมณธโมฺม อสกฺยปุตฺติยธโมฺมติฯ อปิ จาหํ, คามณิ, เอวํ วทามิ ติณํ ติณตฺถิเกน ปริเยสิตพฺพํ; ทารุ ทารุตฺถิเกน ปริเยสิตพฺพํ; สกฎํ สกฎตฺถิเกน ปริเยสิตพฺพํ; ปุริโส ปุริสตฺถิเกน ปริเยสิตโพฺพฯ น เตฺววาหํ, คามณิ, เกนจิ ปริยาเยน ชาตรูปรชตํ สาทิตพฺพํ ปริเยสิตพฺพนฺติ วทามี’ติฯ

‘‘เอวํวาที กิราหํ อายสฺมเนฺต อุปาสเก สเทฺธ ปสเนฺน อโกฺกสามิ, ปริภาสามิ, อปฺปสาทํ กโรมิ; โยหํ อธมฺมํ อธโมฺมติ วทามิ, ธมฺมํ ธโมฺมติ วทามิ, อวินยํ อวินโยติ วทามิ, วินยํ วินโยติ วทามิฯ

๔๔๙. ‘‘เอกมิทํ, อาวุโส, สมยํ ภควา ราชคเห อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ ชาตรูปรชตํ ปฎิกฺขิปิ, สิกฺขาปทญฺจ ปญฺญเปสิฯ เอวํวาที กิราหํ อายสฺมเนฺต อุปาสเก สเทฺธ

ปสเนฺน อโกฺกสามิ, ปริภาสามิ, อปฺปสาทํ กโรมิ; โยหํ อธมฺมํ อธโมฺมติ วทามิ, ธมฺมํ ธโมฺมติ วทามิ, อวินยํ อวินโยติ วทามิ, วินยํ วินโยติ วทามี''ติฯ

เอวํ วุเตฺต เวสาลิกา อุปาสกา อายสฺมนฺตํ ยสํ กากณฺฑกปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ''เอโกว ภเนฺต, อโยฺย ยโส กากณฺฑกปุโตฺต สมโณ สกฺยปุตฺติโยฯ สเพฺพวิเม อสฺสมณา อสกฺยปุตฺติยาฯ วสตุ, ภเนฺต, อโยฺย ยโส กากณฺฑกปุโตฺต เวสาลิยํฯ มยํ อยฺยสฺส ยสสฺส กากณฺฑกปุตฺตสฺส อุสฺสุกฺกํ กริสฺสาม จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาราน''นฺติฯ อถ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุโตฺต เวสาลิเก อุปาสเก สญฺญาเปตฺวา อนุทูเตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ อารามํ อคมาสิฯ

อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู อนุทูตํ ภิกฺขุํ ปุจฺฉิํสุ – ''ขมาปิตาวุโส, ยเสน กากณฺฑกปุเตฺตน เวสาลิกา อุปาสกา''ติ ? ''อุปาสเกหิ ปาปิกํ โน, อาวุโส, กตํฯ เอโกว ยโส กากณฺฑกปุโตฺต สมโณ สกฺยปุตฺติโย กโตฯ สเพฺพว มยํ อสฺสมณา อสกฺยปุตฺติยา กตา''ติฯ อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู – ''อยํ, อาวุโส, ยโส กากณฺฑกปุโตฺต อเมฺหหิ อสมฺมโต คิหีนํ ปกาเสสิ; หนฺทสฺส มยํ อุเกฺขปนียกมฺมํ กโรมา''ติฯ เต ตสฺส อุเกฺขปนียกมฺมํ กตฺตุกามา สนฺนิปติํสุฯ อถ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุโตฺต เวหาสํ อพฺภุคฺคนฺตฺวา โกสมฺพิยํ ปจฺจุฎฺฐาสิฯ

๔๕๐. อถ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุโตฺต ปาเวยฺยกานญฺจ [ปาเฐยฺยกานญฺจ (สฺยา.)] อวนฺติทกฺขิณาปถกานญฺจ ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – ''อาคจฺฉนฺตุ อายสฺมนฺตา; อิมํ อธิกรณํ อาทิยิสฺสามฯ ปุเร อธโมฺม ทิปฺปติ, ธโมฺม ปฎิพาหิยฺยติ; อวินโย ทิปฺปติ, วินโย ปฎิพาหิยฺยติ; ปุเร อธมฺมวาทิโน พลวโนฺต โหนฺติ, ธมฺมวาทิโน ทุพฺพลา โหนฺติ; อวินยวาทิโน พลวโนฺต โหนฺติ, วินยวาทิโน ทุพฺพลา โหนฺตี''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี อโหคเงฺค ปพฺพเต ปฎิวสติฯ อถ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุโตฺต เยน อโหคโงฺค ปพฺพโต, เยนายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สมฺภูตํ สาณวาสิํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุโตฺต อายสฺมนฺตํ สมฺภูตํ สาณวาสิํ เอตทโวจ – ''อิเม, ภเนฺต, เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู เวสาลิยํ ทส วตฺถูนิ ทีเปนฺติ – กปฺปติ สิงฺคิโลณกโปฺป, กปฺปติ ทฺวงฺคุลกโปฺป, กปฺปติ คามนฺตรกโปฺป, กปฺปติ อาวาสกโปฺป, กปฺปติ อนุมติกโปฺป, กปฺปติ อาจิณฺณกโปฺป, กปฺปติ อมถิตกโปฺป, กปฺปติ ชโฬคิํ ปาตุํ, กปฺปติ อทสกํ นิสีทนํ, กปฺปติ ชาตรูปรชตนฺติฯ หนฺทมยํ, ภเนฺต, อิมํ อธิกรณํ อาทิยิสฺสามฯ ปุเร อธโมฺม ทิปฺปติ, ธโมฺม ปฎิพาหิยฺยติ; อวินโย ทิปฺปติ, วินโย ปฎิพาหิยฺยติ; ปุเร อธมฺมวาทิโน พลวโนฺต โหนฺติ, ธมฺมวาทิโน ทุพฺพลา โหนฺติ; อวินยวาทิโน พลวโนฺต โหนฺติ, วินยวาทิโน ทุพฺพลา โหนฺตี''ติฯ ''เอวมาวุโส''ติ โข อายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี อายสฺมโต ยสสฺส กากณฺฑกปุตฺตสฺส ปจฺจโสฺสสิฯ อถ โข สฎฺฐิมตฺตา ปาเวยฺยกา ภิกฺขู – สเพฺพ อารญฺญิกา, สเพฺพ ปิณฺฑปาติกา, สเพฺพ ปํสุกูลิกา, สเพฺพ เตจีวริกา, สเพฺพว อรหโนฺต – อโหคเงฺค ปพฺพเต สนฺนิปติํสุฯ อฎฺฐาสีติมตฺตา อวนฺติทกฺขิณาปถกา ภิกฺขู – อเปฺปกเจฺจ อารญฺญิกา, อเปฺปกเจฺจ ปิณฺฑปาติกา, อเปฺปกเจฺจ ปํสุกูลิกา, อเปฺปกเจฺจ เตจีวริกา, สเพฺพว อรหโนฺต – อโหคเงฺค ปพฺพเต สนฺนิปติํสุฯ อถโข เถรานํ ภิกฺขูนํ มนฺตยมานานํ เอตทโหสิ – ''อิทํ โข อธิกรณํ กกฺขฬญฺจ, วาฬญฺจ; กํ นุ โข มยํ ปกฺขํ ลเภยฺยาม, เยน มยํ อิมสฺมิํ อธิกรเณ พลวนฺตตรา อสฺสามา''ติฯ

๔๕๑. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา เรวโต โสเรยฺเย ปฏิวสติ – พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ อถ โข เถรานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “อยํ โข อายสฺมา เรวโต โสเรยฺเย ปฏิวสติ – พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ สเจ มยํ อายสฺมนฺตํ เรวตํ ปกฺขํ ลภิสฺสาม, เอวํ มยํ อิมสฺมึ อธิกรเณ พลวนฺตตรา อสฺสามา”ติฯ อโสสฺสิ โข อายสฺมา เรวโต – ทิพฺพาย โสตธาตุยา วิสุทฺธาย อติกฺกนฺตมานุสิกาย – เถรานํ ภิกฺขูนํ มนฺตยมานานํฯ สุตฺวานสฺส เอตทโหสิ – “อิทํ โข อธิกรณํ กกฺขฬญฺจ วาฬญฺจฯ น โข เมตํ ปติรูปํ โยหํ เอวรูเป อธิกรเณ โอสเกฺกยฺยํฯ อิทานิ จ ปน เต ภิกฺขู อาคจฺฉิสฺสนฺติฯ โสหํ เตหิ อากิโณฺณ น ผาสุ คมิสฺสามิฯ ยํนูนาหํ ปฏิกเจฺจว คเจฺฉยฺย”นฺติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต โสเรยฺยา สงฺกสฺสํ อคมาสิฯ

อถ โข เถรา ภิกฺขู โสเรยฺยํ คนฺตฺวา ปุจฺฉึสุ – “กหํ อายสฺมา เรวโต”ติ? เต เอวมาหํสุ – “เอสายสฺมา เรวโต สงฺกสฺสํ คโต”ติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต สงฺกสฺสา กณฺณกุชฺชํ [กนฺนกุชฺชํ (สี.)] อคมาสิฯ อถ โข เถรา ภิกฺขู สงฺกสฺสํ คนฺตฺวา ปุจฺฉึสุ – “กหํ อายสฺมา เรวโต”ติ? เต เอวมาหํสุ – “เอสายสฺมา เรวโต กณฺณกุชฺชํ คโต”ติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต กณฺณกุชฺชา อุทุมฺพรํ อคมาสิฯ อถ โข เถรา ภิกฺขู กณฺณกุชฺชํ คนฺตฺวา ปุจฺฉึสุ – “กหํ อายสฺมา เรวโต”ติ? เต เอวมาหํสุ – “เอสายสฺมา เรวโต อุทุมฺพรํ คโต”ติฯ อถโข อายสฺมา เรวโต อุทุมฺพรา อคฺคฬปุรํ อคมาสิฯ อถ โข เถรา ภิกฺขู อุทุมฺพรํ คนฺตฺวา ปุจฺฉึสุ – “กหํ อายสฺมา เรวโต”ติ? เต เอวมาหํสุ – “เอสายสฺมา เรวโต อคฺคฬปุรํ คโต”ติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต อคฺคฬปุรา สหชาตึ [สหํชาตึ (ก.)]อคมาสิฯ อถ โข เถรา ภิกฺขู อคฺคฬปุรํ คนฺตฺวา ปุจฺฉึสุ – “กหํ อายสฺมา เรวโต”ติ? เต เอวมาหํสุ – “เอสายสฺมา เรวโต สหชาตึ คโต”ติฯ อถ โข เถรา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ เรวตํ สหชาติยํ สมฺภาเวสุํฯ

๔๕๒. อถ โข อายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี อายสฺมนฺตํ ยสํ กากณฺฑกปุตฺตํ เอตทโวจ – “อยํ, อาวุโส, อายสฺมา เรวโต พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ สเจ มยํ อายสฺมนฺตํ เรวตํ ปญฺหํ ปุจฺฉิสฺสาม, ปฏิพโล อายสฺมา เรวโต เอเกเนว ปเญฺหน สกลมฺปิ รตฺตึ วีตินาเมตุํฯ อิทานิ จ ปนายสฺมา เรวโต อเนฺตวาสิกํ [อเนฺตวาสึ (สฺยา.)] สรภาณกํ ภิกฺขุํ อเชฺฌสิสฺสติฯ โส ตฺวํ ตสฺส ภิกฺขุโน สรภญฺญปริโยสาเน อายสฺมนฺตํ เรวตํ อุปสงฺกมิตฺวา อิมานิทส วตฺถูนิ ปุเจฺฉยฺยาสี”ติฯ “เอวํ ภเนฺต”ติ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุโตฺต อายสฺมโต สมฺภูตสฺส สาณวาสิสฺส ปจฺจโสฺสสิฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต อเนฺตวาสิกํ สรภาณกํ ภิกฺขุํ อเชฺฌสิฯ อถ โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุโตฺต ตสฺส ภิกฺขุโน สรภญฺญปริโยสาเน เยนายสฺมา เรวโต เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ เรวตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข อายสฺมา ยโส กากณฺฑกปุโตฺต อายสฺมนฺตํ เรวตํ เอตทโวจ – “กปฺปติ, ภเนฺต, สิงฺคิโลณกโปฺป”ติ? “โก โส, อาวุโส, สิงฺคิโลณกโปฺป”ติ? “กปฺปติ, ภเนฺต, สิงฺคินา โลณํ ปริหริตุํ – ยตฺถ อโลณกํ ภวิสฺสติ ตตฺถ ปริภุญฺชิสฺสามี”ติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติฯ “กปฺปติ, ภเนฺต, ทฺวงฺคุลกโปฺป”ติ ? “โก โส, อาวุโส, ทฺวงฺคุลกโปฺป”ติ? “กปฺปติ, ภเนฺต, ทฺวงฺคุลาย ฉายาย วีติวตฺตาย, วิกาเล โภชนํ ภุญฺชิตุ”นฺติ? “นาวุโส, กปฺปตี”ติฯ “กปฺปติ, ภเนฺต, คามนฺตรกโปฺป”ติ? “โก โส, อาวุโส, คามนฺตรกโปฺป”ติ? “กปฺปติ, ภเนฺต – อิทานิ คามนฺตรํ คมิสฺสามีติ – ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อนติริตฺตํ โภชนํ ภุญฺชิตุ”นฺติ?

‘‘นาวุโส, กปฺปตี’’ติฯ ‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, อาวาสกปฺโป’’ติ? ‘‘โก โส, อาวุโส, อาวาสกปฺโป’’ติ? ‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, สมฺพหุลา อาวาสา สมานสีมา นานุโปสถํ กาตุ’’นฺติ? ‘‘นาวุโส , กปฺปตี’’ติฯ ‘‘กปฺปติ , ภนฺเต, อนุมติกปฺโป’’ติ? ‘‘โก โส, อาวุโส, อนุมติกปฺโป’’ติ? ‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, วคฺเคน สงฺเฆน กมฺมํ กาตุํ – อาคเต ภิกฺขู อนุมาเนสฺสามา’’ติ [อนุชานิสฺสามาติ, อนุชาเนสฺสามาติ, อนุมตึ อาเนสฺสามาติ (ก.)]? ‘‘นาวุโส, กปฺปตี’’ติฯ ‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, อาจิณฺณกปฺโป’’ติ? ‘‘โก โส, อาวุโส, อาจิณฺณกปฺโป’’ติ? ‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, อิทํ เม อุปชฺฌาเยน อชฺฌาจิณฺณํ, อิทํ เม อาจริเยน อชฺฌาจิณฺณํ, ตํ อชฺฌาจริตุ’’นฺติ? ‘‘อาจิณฺณกปฺโป โข, อาวุโส, เอกจฺโจ กปฺปติ, เอกจฺโจ น กปฺปตี’’ติฯ ‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, อมถิตกปฺโป’’ติ? ‘‘โก โส, อาวุโส, อมถิตกปฺโป’’ติ? ‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, ยํ ตํ ขีรํ ขีรภาวํ วิชหิตํ, อสมฺปตฺตํ ทธิภาวํ, ตํ ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อนติริตฺตํ ปาตุ’’นฺติ? ‘‘นาวุโส, กปฺปตี’’ติ? ‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, ชโฬคึ ปาตุ’’นฺติ? ‘‘กา สา, อาวุโส, ชโฬคี’’ติ? ‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, ยา สา สุรา อาสุตา, อสมฺปตฺตา มชฺชภาวํ, สา ปาตุ’’นฺติ? ‘‘นาวุโส, กปฺปตี’’ติฯ ‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, อทสกํ นิสีทน’’นฺติ? ‘‘นาวุโส, กปฺปตี’’ติฯ ‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, ชาตรูปรชต’’นฺติ? ‘‘นาวุโส, กปฺปตี’’ติฯ ‘‘อิเม, ภนฺเต, เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู เวสาลิยํ อิมานิ ทส วตฺถูนิ ทีเปนฺติฯ หนฺท มยํ, ภนฺเต, อิมํ อธิกรณํ อาทิยิสฺสามฯ ปุเร อธมฺโม ทิปฺปติ, ธมฺโม ปฏิพาหิยฺยติ; อวินโย ทิปฺปติ, วินโย ปฏิพาหิยฺยติ; ปุเร อธมฺมวาทิโน พลวนฺโต โหนฺติ, ธมฺมวาทิโน ทุพฺพลา โหนฺติ; อวินยวาทิโน พลวนฺโต โหนฺติ, วินยวาทิโน ทุพฺพลา โหนฺตี’’ติฯ ‘‘เอวมาวุโส’’ติ โข อายสฺมา เรวโต อายสฺมโต ยสสฺส กากณฺฑกปุตฺตสฺส ปจฺจโสฺสสิฯ

ปฐมภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

๒. ทุติยภาณวาโร

๔๕๓. อโสฺสสุํ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู – ‘‘ยโส กิร กากณฺฑกปุตฺโต อิทํ อธิกรณํ อาทิยิตุกาโม ปกฺขํ ปริเยสติ, ลภติ จ กิร ปกฺข’’นฺติฯ อถ โข เวสาลิกานํ วชฺชิปุตฺตกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘อิทํ โข อธิกรณํ กกฺขฬญฺจ วาฬญฺจฯ กํ นุ โข มยํ ปกฺขํ ลเภยฺยาม, เยน มยํ อิมสฺมึ อธิกรเณ พลวนฺตตรา อสฺสามา’’ติฯ

อถ โข เวสาลิกานํ วชฺชิปุตฺตกานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘อยํ โข อายสฺมา เรวโต พหุสฺสุโต อาคตาคโม ธมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺฑิโต วิยตฺโต เมธาวี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโมฯ สเจ มยํ อายสฺมนฺตํ เรวตํ ปกฺขํ ลเภยฺยาม, เอวํ มยํ อิมสฺมึ อธิกรเณ พลวนฺตตรา อสฺสามา’’ติฯ

อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู ปหูตํ สามณกํ ปริกฺขารํ ปฏิยาเทสุํ – ปตฺตมฺปิ, จีวรมฺปิ, นิสีทนมฺปิ, สูจิฆรมฺปิ, กายพนฺธนมฺปิ, ปริสฺสาวนมฺปิ, ธมฺมกรณมฺปิฯ อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู ตํ สามณกํ ปริกฺขารํ อาทาย นาวาย สหชาตึ อุชฺชวิํสุ; นาวาย ปโจฺจโรหิตฺวา อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล ภตฺตวิสฺสคฺคํ กโรนฺติฯ อถ โข อายสฺมโต สาฬฺหสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตโกฺก อุทปาทิ – ‘‘เก นุ โข ธมฺมวาทิโน – ปาจีนกา วา ภิกฺขู, ปาเวยฺยกา วา’’ติ? อถ โข อายสฺมโต สาฬฺหสฺส, ธมฺมญฺจ วินยญฺจ เจตสา ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส, เอตทโหสิ – ‘‘อธมฺมวาทิโน ปาจีนกา ภิกฺขู, ธมฺมวาทิโน ปาเวยฺยกา [ปาเฐยฺยกา (สฺยา.)] ภิกฺขู’’ติฯ

อถ โข อญฺญตรา สุทฺธาวาสกายิกา เทวตา อายสฺมโต สาฬฺหสฺส เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย – เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมฺมิเญฺชยฺย, เอวเมว สุทฺธาวาเสสุ เทเวสุ อนฺตรหิตา – อายสฺมโต สาฬฺหสฺส สมฺมุเข ปาตุรโหสิฯ อถ โข สา เทวตา อายสฺมนฺตํ สาฬฺหํ เอตทโวจ – ''สาธุ, ภนฺเต สาฬฺห, อธมฺมวาที ปาจีนกา ภิกฺขู, ธมฺมวาที ปาเวยฺยกา ภิกฺขูฯ เตน หิ, ภนฺเต สาฬฺห, ยถาธมฺโม ตถา ติฏฺฐาหี''ติฯ ''ปุพฺเพปิ จาหํ, เทวเต, เอตรหิ จ ยถาธมฺโม ตถา ฐิโต ; อปิ จาหํ น ตาว ทิฏฺฐิํ อาวิ กโรมิ, อเปฺปว นาม มํ อิมสฺมิํ อธิกรเณ สมฺมเนฺนยฺยา''ติฯ

๔๕๔. อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู ตํ สามณกํ ปริกฺขารํ อาทาย เยนายสฺมา เรวโต เตนุปสงฺกมิํสุ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ เรวตํ เอตทโวจุํ – ''ปฏิคฺคณฺหาตุ, ภนฺเต, เถโร สามณกํ ปริกฺขารํ – ปตฺตมฺปิ, จีวรมฺปิ, นิสีทนมฺปิ, สูจิฆรมฺปิ, กายพนฺธนมฺปิ, ปริสฺสาวนมฺปิ, ธมฺมกรณมฺปี''ติฯ ''อลํ, อาวุโส, ปริปุณฺณํ เม ปตฺตจีวร''นฺติ น อิจฺฉิ ปฏิคฺคเหตุํฯ

เตน โข ปน สมเยน อุตฺตโร นาม ภิกฺขุ วีสติวโสฺส อายสฺมโต เรวตสฺส อุปฏฺฐาโก โหติฯ อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู เยนายสฺมา อุตฺตโร เตนุปสงฺกมิํสุ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุตฺตรํ เอตทโวจุํ – ''ปฏิคฺคณฺหาตุ อายสฺมา อุตฺตโร สามณกํ ปริกฺขารํ – ปตฺตมฺปิ, จีวรมฺปิ, นิสีทนมฺปิ, สูจิฆรมฺปิ, กายพนฺธนมฺปิ, ปริสฺสาวนมฺปิ, ธมฺมกรณมฺปี''ติฯ ''อลํ, อาวุโส, ปริปุณฺณํ เม ปตฺตจีวร''นฺติ น อิจฺฉิ ปฏิคฺคเหตุํฯ ''มนุสฺสา โข, อาวุโส อุตฺตร, ภควโต สามณกํ ปริกฺขารํ อุปนาเมนฺติฯ สเจ ภควา ปฏิคฺคณฺหาติ, เตเนว เต อตฺตมนา โหนฺติฯ โน เจ ภควา ปฏิคฺคณฺหาติ, อายสฺมโต [อายสฺมโต จ (สฺยา.)]อานนฺทสฺส อุปนาเมนฺติ – ปฏิคฺคณฺหาตุ, ภนฺเต, เถโร สามณกํ ปริกฺขารํฯ ยถา ภควตา ปฏิคฺคหิโต, เอวเมว โส ภวิสฺสตีติฯ ปฏิคฺคณฺหาตุ อายสฺมา อุตฺตโร สามณกํปริกฺขารํฯ ยถา เถเรน ปฏิคฺคหิโต, เอวเมว โส ภวิสฺสตี''ติฯ อถ โข อายสฺมา อุตฺตโร เวสาลิเกหิ วชฺชิปุเตฺตหิ ภิกฺขูหิ นิปฺปีฬิยมาโน เอกํ จีวรํ อคฺคเหสิฯ ''วเทยฺยาถ, อาวุโส, เยน อโตฺถ''ติฯ ''เอตฺตกํ อายสฺมา อุตฺตโร เถรํ วเทตุ; เอตฺตกญฺจ, ภนฺเต, เถโร สงฺฆมเชฺฌ วเทตุ – 'ปุรตฺถิเมสุ ชนปเทสุ พุทฺธา ภควโนฺต อุปฺปชฺชนฺติฯ ธมฺมวาที ปาจีนกา ภิกฺขู, อธมฺมวาที ปาเวยฺยกา ภิกฺขู'''ติฯ ''เอวมาวุโส''ติ โข อายสฺมา อุตฺตโร เวสาลิกานํ วชฺชิปุตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ปฏิสฺสุตฺวา เยนายสฺมา เรวโต เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ เรวตํ เอตทโวจ – ''เอตฺตกํ, ภนฺเต, เถโร สงฺฆมเชฺฌ วเทตุ – 'ปุรตฺถิเมสุ ชนปเทสุ พุทฺธา ภควโนฺต อุปฺปชฺชนฺติ ฯ ธมฺมวาที ปาจีนกา ภิกฺขู, อธมฺมวาที ปาเวยฺยกา ภิกฺขู'''ติฯ ''อธเมฺม มํ ตฺวํ, ภิกฺขุ, นิโยเชสี''ติ เถโร อายสฺมนฺตํ อุตฺตรํ ปณาเมสิฯ

อถ โข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุตฺตรํ เอตทโวจุํ – ''กิํ, อาวุโส อุตฺตร, เถโร อาหา''ติ? ''ปาปิกํ โน, อาวุโส, กตํฯ 'อธเมฺม มํ ตฺวํ, ภิกฺขุ, นิโยเชสี'''ติ เถโร มํ ปณาเมสีติฯ ''นนุ ตฺวํ, อาวุโส [อาวุโส อุตฺตร (สฺยา. กํ.)], วุโฑฺฒ วีสติวโสฺสสี''ติ? ''อามาวุโส, อปิ จ มยํ ครุนิสฺสยํ คณฺหามา''ติฯ

๔๕๕. อถ โข สโงฺฆ ตํ อธิกรณํ วินิจฺฉินิตุกาโม สนฺนิปติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต สงฺฆํ ญาเปสิ –

‘‘สุณาตุ เม, อาวุโส, สโงฺฆฯ สเจ มยํ อิมํ อธิกรณํ อิธ วูปสเมสฺสาม, สิยาปิ มูลาทายกา [มูลทายกา (สี.)] ภิกฺขู ปุนกมฺมาย อุโกฺกเฏยฺยุํฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, ยเตฺถวิมํ อธิกรณํ สมุปฺปนฺนํ, สโงฺฆ ตเตฺถวิมํ อธิกรณํวูปสเมยฺยา’’ติฯ

อถ โข เถรา ภิกฺขู เวสาลิํ อคมํสุ – ตํ อธิกรณํ วินิจฺฉินิตุกามาฯ

เตน โข ปน สมเยน สพฺพกามี นาม ปถพฺยา สงฺฆเตฺถโร วีสวสฺสสติโก อุปสมฺปทาย, อายสฺมโต อานนฺทสฺส สทฺธิวิหาริโก, เวสาลิยํ ปฏิวสติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต อายสฺมนฺตํ สมฺภูตํ สาณวาสิํ เอตทโวจ – ‘‘อหํ, อาวุโส, ยสฺมิํ วิหาเร สพฺพกามี เถโร วิหรติ, ตํ วิหารํ อุปคจฺฉามิฯ โส ตฺวํ กาลเสฺสว อายสฺมนฺตํ สพฺพกามิํ อุปสงฺกมิตฺวา อิมานิ ทส วตฺถูนิ ปุเจฺฉยฺยาสี’’ติฯ

‘‘เอวํ ภเนฺต’’ติ โข อายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี อายสฺมโต เรวตสฺส ปจฺจโสฺสสิฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต, ยสฺมิํ วิหาเร สพฺพกามี เถโร วิหรติ, ตํ วิหารํ อุปคจฺฉิฯ คเพฺภ อายสฺมโต สพฺพกามิสฺส เสนาสนํ ปญฺญตฺตํ โหติ, คพฺภปฺปมุเข อายสฺมโต เรวตสฺสฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต – อยํ เถโรมหลฺลโก น นิปชฺชตีติ – น เสยฺยํ กเปฺปสิฯ อายสฺมา สพฺพกามี – อยํ ภิกฺขุ อาคนฺตุโก กิลโนฺต น นิปชฺชตีติ – น เสยฺยํ กเปฺปสิฯ อถ โข อายสฺมาสพฺพกามี รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฎฺฐาย อายสฺมนฺตํ เรวตํ เอตทโวจ – ‘‘กตเมน ตฺวํ ภูมิ วิหาเรน เอตรหิ พหุลํ วิหรสี’’ติ? ‘‘เมตฺตาวิหาเรน โข อหํ , ภเนฺต, เอตรหิ พหุลํ วิหรามี’’ติฯ ‘‘กุลฺลกวิหาเรน กิร ตฺวํ ภูมิ เอตรหิ พหุลํ วิหรสิ ฯ กุลฺลกวิหาโร เอโส [เหโส (สฺยา.)]ภูมิ ยทิทํ เมตฺตา’’ติฯ ‘‘ปุเพฺพปิ เม, ภเนฺต, คิหิภูตสฺส อาจิณฺณา เมตฺตาฯ เตนาหํ เอตรหิปิ เมตฺตาวิหาเรน พหุลํ วิหรามิ, อปิ จ โข มยา จิรปฺปตฺตํ อรหตฺต’’นฺติฯ ‘‘เถโร ปน, ภเนฺต, กตเมน วิหาเรน เอตรหิ พหุลํ วิหรตี’’ติ? ‘‘สุญฺญตาวิหาเรน โข อหํ ภูมิ เอตรหิ พหุลํ วิหรามี’’ติฯ ‘‘มหาปุริสวิหาเรน กิร, ภเนฺต, เถโร เอตรหิ พหุลํ วิหรติฯ มหาปุริสวิหาโร เอโส, ภเนฺต, ยทิทํ สุญฺญตา’’ติฯ ‘‘ปุเพฺพปิ เม ภูมิ คิหิภูตสฺส อาจิณฺณา สุญฺญตาฯ เตนาหํ เอตรหิปิ สุญฺญตาวิหาเรน พหุลํ วิหรามิ, อปิ จ มยา จิรปฺปตฺตํ อรหตฺต’’นฺติฯ อยญฺจรหิ เถรานํ ภิกฺขูนํ อนฺตรากถา วิปฺปกตา, อถายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี ตสฺมิํ อนุปฺปโตฺต โหติฯ อถ โข อายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี เยนายสฺมา สพฺพกามี เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สพฺพกามิํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข อายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี อายสฺมนฺตํ สพฺพกามิํ เอตทโวจ – ‘‘อิเม, ภเนฺต, เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู เวสาลิยํ ทส วตฺถูนิ ทีเปนฺติ – กปฺปติ สิงฺคิโลณกโปฺป, กปฺปติ ทฺวงฺคุลกโปฺป, กปฺปติ คามนฺตรกโปฺป, กปฺปติ อาวาสกโปฺป, กปฺปติ อนุมติกโปฺป, กปฺปติ อาจิณฺณกโปฺป, กปฺปติ อมถิตกโปฺป, กปฺปติ ชโฬคิํ , ปาตุํ กปฺปติ อทสกํ นิสีทนํ, กปฺปติ ชาตรูปรชตนฺติฯ เถเรน, ภเนฺต, อุปชฺฌายสฺส มูเล พหุธโมฺม จ วินโย จ ปริยโตฺตฯ เถรสฺส ภเนฺต, ธมฺมญฺจ วินยญฺจ ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส กถํ โหติ? เก นุ โข ธมฺมวาทิโน – ปาจีนกา วา ภิกฺขู, ปาเวยฺยกา วา’’ติ? ‘‘ตยาปิ โข, อาวุโส, อุปชฺฌายสฺส มูเล พหุ ธโมฺม จ วินโย จ ปริยโตฺตฯ ตุยฺหํ ปน, อาวุโส, ธมฺมญฺจ วินยญฺจ ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส กถํ โหติ? เก นุ โข ธมฺมวาทิโน – ปาจีนกา วา ภิกฺขู, ปาเวยฺยกา วา’’ติ? ‘‘มยฺหํ โข, ภเนฺต, ธมฺมญฺจ วินยญฺจ ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส เอวํ โหติ – อธมฺมวาที ปาจีนกา ภิกฺขู, ธมฺมวาที ปาเวยฺยกา ภิกฺขูติ; อปิ จาหํ น ตาว ทิฎฺฐิํ อาวิ กโรมิ, อเปฺปว นาม มํ อิมสฺมิํ อธิกรเณ สมฺมเนฺนยฺยา’’ติฯ ‘‘มยฺหมฺปิ โข, อาวุโส, ธมฺมญฺจ วินยญฺจ ปจฺจเวกฺขนฺตสฺส เอวํ โหติ– อธมฺมวาที ปาจีนกา ภิกฺขู, ธมฺมวาที ปา

เวยฺยกา ภิกฺขูติ; อปิ จาหํ น ตาว ทิฏฺฐึ อาวิ กโรมิ, อเปฺปว นาม มํ อิมสฺมึ อธิกรเณ สมฺมเนฺนยฺยา’’ติฯ

๔๕๖. อถ โข สโงฺฆ ตํ อธิกรณํ วินิจฺฉินิตุกาโม สนฺนิปติฯ ตสฺมึ โข ปน อธิกรเณ วินิจฺฉิยมาเน อนคฺคานิ เจว ภสฺสานิ ชายนฺติ, น เจกสฺส ภาสิตสฺส อโตฺถ วิญฺญายติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต สงฺฆํ ญาเปสิ –

‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ อมฺหากํ อิมสฺมึ อธิกรเณ วินิจฺฉิยมาเน อนคฺคานิ เจว ภสฺสานิ ชายนฺติ, น เจกสฺส ภาสิตสฺส อโตฺถ วิญฺญายติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ อิมํ อธิกรณํ อุพฺพาหิกาย วูปสเมยฺยา’’ติฯ สโงฺฆ จตฺตาโร ปาจีนเก ภิกฺขู, จตฺตาโร ปาเวยฺยเก ภิกฺขู อุจฺจินิฯ ปาจีนกานํ ภิกฺขูนํ – อายสฺมนฺตญฺจ สพฺพกามึ, อายสฺมนฺตญฺจ สาฬฺหํ, อายสฺมนฺตญฺจ ขุชฺชโสภิตํ, อายสฺมนฺตญฺจ วาสภคามิกํ; ปาเวยฺยกานํ ภิกฺขูนํ – อายสฺมนฺตญฺจ เรวตํ, อายสฺมนฺตญฺจ สมฺภูตํ สาณวาสึ, อายสฺมนฺตญฺจ ยสํ กากณฺฑกปุตฺตํ, อายสฺมนฺตญฺจ สุมนนฺติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต สงฺฆํ ญาเปสิ –

‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ อมฺหากํ อิมสฺมึ อธิกรเณ วินิจฺฉิยมาเน อนคฺคานิ เจว ภสฺสานิ ชายนฺติ, น เจกสฺส ภาสิตสฺส อโตฺถ วิญฺญายติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ จตฺตาโร ปาจีนเก ภิกฺขู, จตฺตาโร ปาเวยฺยเก ภิกฺขู สมฺมเนฺนยฺย อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ อมฺหากํ อิมสฺมึ อธิกรเณ วินิจฺฉิยมาเน อนคฺคานิ เจว ภสฺสานิ ชายนฺติ, น เจกสฺส ภาสิตสฺส อโตฺถ วิญฺญายติฯ สโงฺฆ จตฺตาโร ปาจีนเก ภิกฺขู, จตฺตาโร ปาเวยฺยเก ภิกฺขู สมฺมนฺนติ อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ จตุนฺนํ ปาจีนกานํ ภิกฺขูนํ, จตุนฺนํ ปาเวยฺยกานํ ภิกฺขูนํ สมฺมุติ, อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ , โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

‘‘สมฺมตาสเงฺฆน จตฺตาโร ปาจีนกา ภิกฺขู, จตฺตาโร ปาเวยฺยกา ภิกฺขู, อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อชิโต นาม ภิกฺขุ ทสวโสฺส สงฺฆสฺส ปาติโมกฺขุเทฺทสโก โหติฯ อถ โข สโงฺฆ อายสฺมนฺตมฺปิ อชิตํ สมฺมนฺนติ – เถรานํ ภิกฺขูนํ อาสนปญฺญาปกํฯ อถ โข เถรานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘กตฺถ นุ โข มยํ อิมํ อธิกรณํ วูปสเมยฺยามา’’ติ? อถ โข เถรานํ ภิกฺขูนํเอตทโหสิ – ‘‘อยํ โข วาลิการาโม รมณีโย อปฺปสโทฺท อปฺปนิโคฺฆโสฯ ยํนูน มยํ วาลิการาเม อิมํ อธิกรณํ วูปสเมยฺยามา’’ติฯ

๔๕๗. อถโข เถรา ภิกฺขู วาลิการามํ อคมํสุ – ตํ อธิกรณํ วินิจฺฉินิตุกามาฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต สงฺฆํ ญาเปสิ –

‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ อายสฺมนฺตํ สพฺพกามึ วินยํ ปุเจฺฉยฺย’’นฺติฯ

อายสฺมา สพฺพกามี สงฺฆํ ญาเปสิ –

‘‘สุณาตุ เม, อาวุโส, สโงฺฆ។ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, อหํ เรวเตน วินยํ ปุโฏฺฐ วิสฺสเชฺชยฺย’’นฺติ។

อถ โข อายสฺมา เรวโต อายสฺมนฺตํ สพฺพกามึ เอตทโวจ – ‘‘กปฺปติ, ภเนฺต, สิงฺคิโลณกโปฺป’’ติ? ‘‘โก โส, อาวุโส, สิงฺคิโลณกโปฺป’’ติ? ‘‘กปฺปติ, ภเนฺต, สิงฺคินา โลณํ ปริหริตุํ – ยตฺถ อโลณกํ ภวิสฺสติ ตตฺถ ปริภุญฺชิสฺสามา’’ติ? ‘‘นาวุโส, กปฺปตี’’ติ។ [ปาจิ. ๒๕๔ อาทโย]‘‘กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ? ‘‘สาวตฺถิยํ, สุตฺตวิภเงฺค’’ติ។ ‘‘กึ อาปชฺชตี’’ติ? ‘‘สนฺนิธิการกโภชเน ปาจิตฺติย’’นฺติ។

‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆ។ อิทํ ปฐมํ วตฺถุ สเงฺฆน วินิจฺฉิตํ។ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํ។ อิทํ ปฐมํ สลากํ นิกฺขิปามิ’’។

‘‘กปฺปติ, ภเนฺต, ทฺวงฺคุลกโปฺป’’ติ? ‘‘โก โส, อาวุโส, ทฺวงฺคุลกโปฺป’’ติ? ‘‘กปฺปติ, ภเนฺต, ทฺวงฺคุลาย ฉายาย วีติวตฺตาย วิกาเล โภชนํ ภุญฺชิตุ’’นฺติ ? ‘‘นาวุโส, กปฺปตี’’ติ [ปาจิ. ๒๔๕]។ ‘‘กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ? ‘‘ราชคเห, สุตฺตวิภเงฺค’’ติ។ ‘‘กึ อาปชฺชตี’’ติ? วิกาลโภชเน ปาจิตฺติย’’นฺติ។

‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆ។ อิทํ ทุติยํ วตฺถุ สเงฺฆน วินิจฺฉิตํ។ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํ។ อิทํ ทุติยํ สลากํ นิกฺขิปามิ’’។

‘‘กปฺปติ, ภเนฺต, คามนฺตรกโปฺป’’ติ? ‘‘โก โส, อาวุโส, คามนฺตรกโปฺป’’ติ? ‘‘กปฺปติ, ภเนฺต – อิทานิ คามนฺตรํ คมิสฺสามีติ – ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อนติริตฺตํ โภชนํภุญฺชิตุ’’นฺติ? ‘‘นาวุโส, กปฺปตี’’ติ [ปาจิ. ๒๓๙]។ ‘‘กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ? ‘‘สาวตฺถิยํ, สุตฺตวิภเงฺค’’ติ។ ‘‘กึ อาปชฺชตี’’ติ? ‘‘อนติริตฺตโภชเน ปาจิตฺติย’’นฺติ។

‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆ។ อิทํ ตติยํ วตฺถุ สเงฺฆน วินิจฺฉิตํ។ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํ។ อิทํ ตติยํ สลากํ นิกฺขิปามิ’’។

‘‘กปฺปติ , ภเนฺต, อาวาสกโปฺป’’ติ? ‘‘โก โส, อาวุโส, อาวาสกโปฺป’’ติ? ‘‘กปฺปติ ภเนฺต, สมฺพหุลา อาวาสา สมานสีมา นานุโปสถํ กาตุ’’นฺติ។ ‘‘นาวุโส, กปฺปตี’’ติ [มหาว. ๑๔๑ อาทโย]។ ‘‘กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ? ‘‘ราชคเห, อุโปสถสํยุเตฺต’’ติ។ ‘‘กึ อาปชฺชตี’’ติ? ‘‘วินยาติสาเร ทุกฺกฎ’’นฺติ។

‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆ។ อิทํ จตุตฺถํ วตฺถุ สเงฺฆน วินิจฺฉิตํ។ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํ។ อิทํ จตุตฺถํ สลากํ นิกฺขิปามิ’’។

‘‘กปฺปติ, ภเนฺต, อนุมติกโปฺป’’ติ? ‘‘โก โส, อาวุโส, อนุมติกโปฺป’’ติ? ‘‘กปฺปติ, ภเนฺต, วเคฺคน สเงฺฆน กมฺมํ กาตุํ – อาคเต ภิกฺขู อนุมาเนสฺสามา’’ติ? ‘‘นาวุโส, กปฺปตี’’ติ [มหาว. ๓๘๓

อาทโย]ฯ ‘‘กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ? ‘‘จเมฺปยฺยเก, วินยวตฺถุสฺมิ’’นฺติฯ ‘‘กึ อาปชฺชตี’’ติ? ‘‘วินยาติสาเร ทุกฺกฏ’’นฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ ปญฺจมํ วตฺถุ สงฺเฆน วินิจฺฉิตํฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ ปญฺจมํ สลากํ นิกฺขิปามิ’’ฯ

‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, อาจิณฺณกปฺโป’’ติ? ‘‘โก โส, อาวุโส, อาจิณฺณกปฺโป’’ติ? ‘‘กปฺปติ, ภนฺเต – อิทํ เม อุปชฺฌาเยน อชฺฌาจิณฺณํ, อิทํ เม อาจริเยน อชฺฌาจิณฺณํ – ตํ อชฺฌาจริตุ’’นฺติ? ‘‘อาจิณฺณกปฺโป โข, อาวุโส, เอกจฺโจ กปฺปติ, เอกจฺโจ น กปฺปตี’’ติฯ

‘‘สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ ฉฏฺฐํ วตฺถุ สงฺเฆน วินิจฺฉิตํ ฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ ฉฏฺฐํ สลากํ นิกฺขิปามิ’’ฯ

‘‘กปฺปติ , ภนฺเต, อมถิตกปฺโป’’ติ? ‘‘โก โส, อาวุโส, อมถิตกปฺโป’’ติ? ‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, ยํ ตํ ขีรํ ขีรภาวํ วิชหิตํ, อสมฺปตฺตํ ทธิภาวํ, ตํ ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อนติริตฺตํ ปาตุ’’นฺติ? ‘‘นาวุโส, กปฺปตี’’ติ [ปาจิ. ๒๓๔]ฯ ‘‘กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ? ‘‘สาวตฺถิยํ, สุตฺตวิภงฺเค’’ติฯ ‘‘กึ อาปชฺชตี’’ติ? ‘‘อนติริตฺตโภชเน ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ สตฺตมํ วตฺถุ สงฺเฆน วินิจฺฉิตํฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ สตฺตมํ สลากํ นิกฺขิปามิ’’ฯ

‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, ชโฬคิํ ปาตุ’’นฺติ? ‘‘กา สา, อาวุโส, ชโฬคี’’ติ? ‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, ยา สา สุรา อาสุตา อสมฺปตฺตา มชฺชภาวํ, สา ปาตุ’’นฺติ? ‘‘นาวุโส, กปฺปตี’’ติ [ปาจิ. ๓๒๖]ฯ ‘‘กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ? ‘‘โกสมฺพิยํ, สุตฺตวิภงฺเค’’ติฯ ‘‘กึ อาปชฺชตี’’ติฯ ‘‘สุราเมรยปาเน ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ อฏฺฐมํ วตฺถุ สงฺเฆน วินิจฺฉิตํฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ อฏฺฐมํ สลากํ นิกฺขิปามิ’’ฯ

‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, อทสกํ นิสีทน’’นฺติ? ‘‘นาวุโส, กปฺปตี’’ติ [ปาจิ. ๕๓๑ อาทโย]ฯ ‘‘กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ? ‘‘สาวตฺถิยํ, สุตฺตวิภงฺเค’’ติฯ ‘‘กึ อาปชฺชตี’’ติ? ‘‘เฉทนเก ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ นวมํ วตฺถุสงฺเฆน วินิจฺฉิตํฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ นวมํ สลากํ นิกฺขิปามิ’’ฯ

‘‘กปฺปติ, ภนฺเต, ชาตรูปรชต’’นฺติ? ‘‘นาวุโส, กปฺปตี’’ติ [ปารา. ๕๘๐ อาทโย]ฯ ‘‘กตฺถ ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติฯ ‘‘ราชคเห, สุตฺตวิภงฺเค’’ติฯ ‘‘กึ อาปชฺชตี’’ติ? ‘‘ชาตรูปรชตปฏิคฺคหเณ ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิทํ ทสมํ วตฺถุ สงฺเฆน วินิจฺฉิตํฯ อิติปิทํ วตฺถุ อุทฺธมฺมํ, อุพฺพินยํ, อปคตสตฺถุสาสนํฯ อิทํ ทสมํ สลากํ นิกฺขิปามิฯ

‘‘สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิมานิ ทส วตฺถูนิ สงฺเฆน วินิจฺฉิตานิฯ อิติปิมานิ ทสวตฺถูนิ อุทฺธมฺมานิ, อุพฺพินยานิ, อปคตสตฺถุสาสนานี’’ติฯ

๔๕๘. ‘‘นิหตเมตํ, อาวุโส, อธิกรณํ, สนฺตํ วูปสนฺตํ สุวูปสนฺตํฯ อปิ จ มํ ตฺวํ, อาวุโส, สงฺฆมชฺเฌปิ อิมานิ ทส วตฺถูนิ ปุจฺเฉยฺยาสิ – เตสํ ภิกฺขูนํ สญฺญตฺติยา’’ติฯ อถ โข อายสฺมา เรวโต อายสฺมนฺตํ สพฺพกามึ สงฺฆมชฺเฌปิ อิมานิ ทส วตฺถูนิ ปุจฺฉิฯ ปุฏฺโฐ ปุฏฺโฐ อายสฺมา สพฺพกามี วิสฺสชฺเชสิฯ อิมาย โข ปน วินยสงฺคีติยา สตฺต ภิกฺขุสตานิ อนูนานิ อนธิกานิ อเหสุํ, ตสฺมายํ วินยสงฺคีติ ‘‘สตฺตสติกา’’ติ วุจฺจตีติฯ

ทุติยภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

สตฺตสติกกฺขนฺธโก ทฺวาทสโมฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถู ปญฺจวีสติฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ทส วตฺถูนิ ปูเรตฺวา, กมฺมํ ทูเตน ปาวิสิ;
จตฺตาโร ปุน รูปญฺจ, โกสมฺพิ จ ปาเวยฺยโกฯ

มโคฺค โสเรยฺยํ สงฺกสฺสํ, กณฺณกุชฺชํ อุทุมฺพรํ;
สหชาติ จ มชฺฌสิ, อโสฺสสิ กํ นุ โข มยํฯ

ปตฺตนาวาย อุชฺชวิ, รโหสิ อุปนามยํ [ทูรโตปิ อุทปาทิ (ก.)];
ครุ [ทารุณํ (สฺยา.)]สงฺโฆ จ เวสาลึ, เมตฺตา สงฺโฆ อุพฺพาหิกาติฯ

สตฺตสติกกฺขนฺธโก นิฏฺฐิโตฯ

จูฬวโคฺค [จุลฺลวโคฺค (สี.)] นิฏฺฐิโตฯ

จูฬวคฺคปาฬิ นิฏฺฐิตาฯ